

Gustau Nerín

Antropòleg autor de 'Blanc bo busca negre pobre'

Megalomania "No sabem resoldre els nostres problemes i pensem que resoldrem els dels africans"
Pobresa "S'ha de lluitar contra les causes de les desigualtats"
Debat "És difícil qüestionar la cooperació perquè es considera feta amb bona intenció"

"L'Àfrica és plena de pous fets per ONGs que s'han assecat"

LAIA ALTARRIBA

Quan l'antropòleg Gustau Nerín va arribar a l'Àfrica, fa uns vint anys, creia en les possibilitats dels projectes que impulsen les ONG per intentar millorar la vida de les poblacions del continent. Però a poc a poc va anar veient que aquests projectes no servien per al desenvolupament de les societats africanes. Ho explica en el seu llibre *Blanc bo busca negre pobre*, de La Magrana, que amb humor retrata de manera crítica tots els actors que participen en el món de la cooperació.

Al llibre no se salva ningú.
 No és que tothom ho faci malament, sinó que el problema és del sistema. I no és que jo sigui l'enemic de la cooperació, senzillament poso sobre la taula una problemàtica.

Per què va escriure aquest llibre?
 Era una assignatura pendent; no podia ser que molta gent estiguéssim fent estudis històrics o antropològics sobre l'Àfrica i que no parléssim del gran problema que és la relació entre Europa i Àfrica. El que dic al llibre és un secret de domini públic per a molts dels europeus que coneixem bé el continent africà.

I per què vas escollir l'humor per parlar-ne?
 Un dels grans problemes de la cooperació és que està vinculada a una gran megalomania de la nostra societat. No sabem com resoldre els nostres problemes, però estem convençudíssims que sabem com resoldre els problemes dels africans. Cal una mica de revisió i la millor revisió que es pot fer és des de l'humor.

El debat que planteja existeix en el món de la cooperació?
 En el món acadèmic és un debat cada cop més present. Molta gent parla de postdesenvolupament, en el sentit que creuen que les teories del desenvolupament han fracassat. El que a mi em sorprèn és que dins del món de la cooperació, dels que sí que hi creuen, tothom es queda al·lucinat quan preguntes: "El país on estàs treballant, quan es desenvoluparà? Quin termini li dones?". I és que, en el fons, treballen en la cooperació per al desenvolupament, però sense creure en el desenvolupament.

Però quines conseqüències negatives pot tenir la cooperació sobre les societats receptores?
 El problema és que, per exemple, es creen associacions a l'Àfrica perquè hi ha uns diners mobilitzats gràcies a la cooperació i saben que l'única manera d'aconseguir-los és fent un projecte de latrines o de pous, que és el que ara està de moda aquí. Això fa que aquestes associacions no funcionin a partir de les seves necessitats, sinó de les nostres prioritats.

Al llibre diu que les ONG saben que el sistema de cooperació no serveix perquè les societats africanes surtin de la pobresa, però continuen treballant en projectes concrets. Per què hi ha aquesta contradicció?
 Perquè si actues contra el sistema, tens mala premsa i et quedes sense ajudes institucionals. Tu fas un projecte d'un pou i et fan creure que el món pot ser millor d'aquesta manera, sense que ningú en surti perjudicat, com si ningú tragués rendiment de la pobresa dels altres. Es dona el missatge que els pagesos d'un país africà per millorar la seva situació el que han de fer és organitzar-se en una ONG, mentre que en realitat hi ha una sèrie de condicions polítiques que els estan enfonsant.

Així, què n'hem de fer de l'actual sistema de cooperació?
 Jo a hores d'ara no hi veig possibilitats, s'ha d'anar per una altra banda. S'ha de lluitar contra les causes de les desigualtats, de la pobresa, i no intentar fer projectes en què ensenyem alguna cosa als africans perquè resolguin els seus problemes.

No hi ha ningú que treballi en aquest sentit que proposa?
 Sí que hi ha ONGs que s'estan replantejant l'estratègia de projectes i es dediquen molt més a les tasques de pressió social sobre els problemes que incideixen en la pobresa. La qüestió del deute o de les patents, per exemple, són temes sobre els quals algunes ONG fan una tasca molt coherent.

Quina responsabilitat hi tenen els mitjans de comunicació?
 No han complert gens el seu paper respecte a la cooperació, ja que quan en parlen normalment fan, simplement, propaganda. En teoria un mitjà té el deure de mirar amb ulls crítics, i no sé si mai hem llegit a un diari que una ONG ha fet uns pous i se li han assecat, mentre que l'Àfrica és plena de pous secs.

Pel que fa als mitjans, al llibre també critiques la imatge que projecten de la població africana.
 Pel que diuen els mitjans i per la propaganda de les ONG, l'últim que penses és que a l'Àfrica hi ha taxistes, advocats, empresaris, comerciants... El que penses és que són una sèrie de desgraciats que no saben fer res i el que necessiten és que vingui algú amb una armilla i els curi o els eduqui. Però a l'Àfrica la immensa majoria de la gent resol les seves necessitats amb els recursos de les societats africanes, no amb el que els ve de fora.

I per què no s'aborda clarament?
 El problema és que és molt difícil qüestionar la cooperació perquè es parteix de la base que és una cosa feta amb bones intencions, per tant, sembla molt dur qüestionar-la. ■

Gustau Nerín fa dues dècades que treballa a l'Àfrica. MANOLO GARCIA

un llibre

'Esperant els bàrbars', Coetze

un color

CARABASSA

un lloc

Muntanyes de l'illa de Sao Tomé